

CHINA VOORUIT!

Meer dan twintig eeuwen geleden bouwde China een muur, om zich te verdedigen tegen de onbeschaafde volken der Noordelijke vlakten. Een muur van drie Meter hoog, zes Meter dik, hier en daar voorzien van wachttorens. Die muur strekte zich uit over een afstand van 2450 K.M., 450 uren gaans. Stel u voor, dat we in Europa een muur gingen bouwen van hier tot in Klein-Azië, over bergen en dalen; dan hebben we eenig denkbeeld van hetgeen China in oude tijden deed om zijn beschaving te bewaren, en vrij te zijn van voortdurenden strijd tegen vreemde indringers.

Thans heeft China een spoorweg voltooid, gedeeltelijk onder de bergen door, waarover de Chineesche muur loopt, en de Chineezzen beschouwen het als een oorzaak van groote vreugde, dat voor het leggen van dien spoorweg geen vreemdelingen en geen vreemd geld noodig zijn geweest. Zoo eenig werk toont, dat China in onze dagen met reuzenschreden vooruitgaat, dan is het wel deze spoorweg van Peking naar Kalgan aan den karavanenweg naar Rusland.

China ondergaat in onze dagen een machtige gedaanteverwisseling. Van een rijk, welks beschaving aan onze Middeleeuwen herinnerde, en waar in geen dertig eeuwen veranderingen waren geschied op het terrein van maatschappij, wetenschap, kunst of huiselijk leven, wordt het eensklaps een moderne staat, misschien in nog korter tijd dan Japan.

Onze lezers weten van de revolutie, die op dit oogenblik in China in gang is. Een groote opstand heeft zich uitgebreid over een aanzienlijk deel van het rijk; de eene stad na de andere sluit zich bij den opstand aan of wordt door de opstandelingen genomen, terwijl andere steden zich onafhankelijk verklaren, en noch den keizer noch den opstand willen helpen. Groote steden als Shanghai, Nanking, Canton zijn reeds voor de regeering verloren, en het is zeer de vraag, of niet binnenkort ook Peking, de hoofdstad, de zijde van den opstand zal kiezen.

Het is geen woeste opstand; geen uiting van vreemdelingenhaat ook, zooals we dat beleefden bij den Boksersopstand van 1900. Integendeel; de opstandelingen hebben tot dusver alle moeite gedaan om de vreemdelingen te ontzien en de inlandsche Christenen te beschermen.* Natuurlijk schuilt daar politieke berekening onder; wanneer de opstandelingen de vreemdelingen lastig vielen, zouden de Europeesche mogendheden hun onderdanen beschermen, en dus de zijde van de regeering kiezen; thans daarentegen blijft Europa neutraal; het heeft er volstrekt geen rechtstreeksch belang bij, of China het keizerrijk blijft, dat het nu misschien al vijf duizend jaar is geweest, of dat het den allermooisten regeeringsvorm aanneemt en zich vormt tot een Republiek der Vereenigde Staten van het Midden naar Amerikaansch model, gelijk de opstandelingen willen. Naar Amerikaansch model, en dus naar Nederlandsch model; het is bekend, dat de Amerikaansche Republiek in 1776 bij haar stichting de staatsregeling van de Republiek der Vereenigde Nederlanden tot model genomen heeft.

De opstandelingen hopen dezen droom in vijf jaren te verwezenlijken; ze stellen zich voor, dat er eerst drie jaren een militair bestuur moet zijn, en dat men dan in een overgangstijdperk van een paar jaren tot de stichting van een republiek kan komen. Men kan niet zeggen, dat de mannen, die aan 't hoofd der beweging staan, er geen verstand van hebben, want ze hebben in Europa en vooral in Amerika gestudeerd.

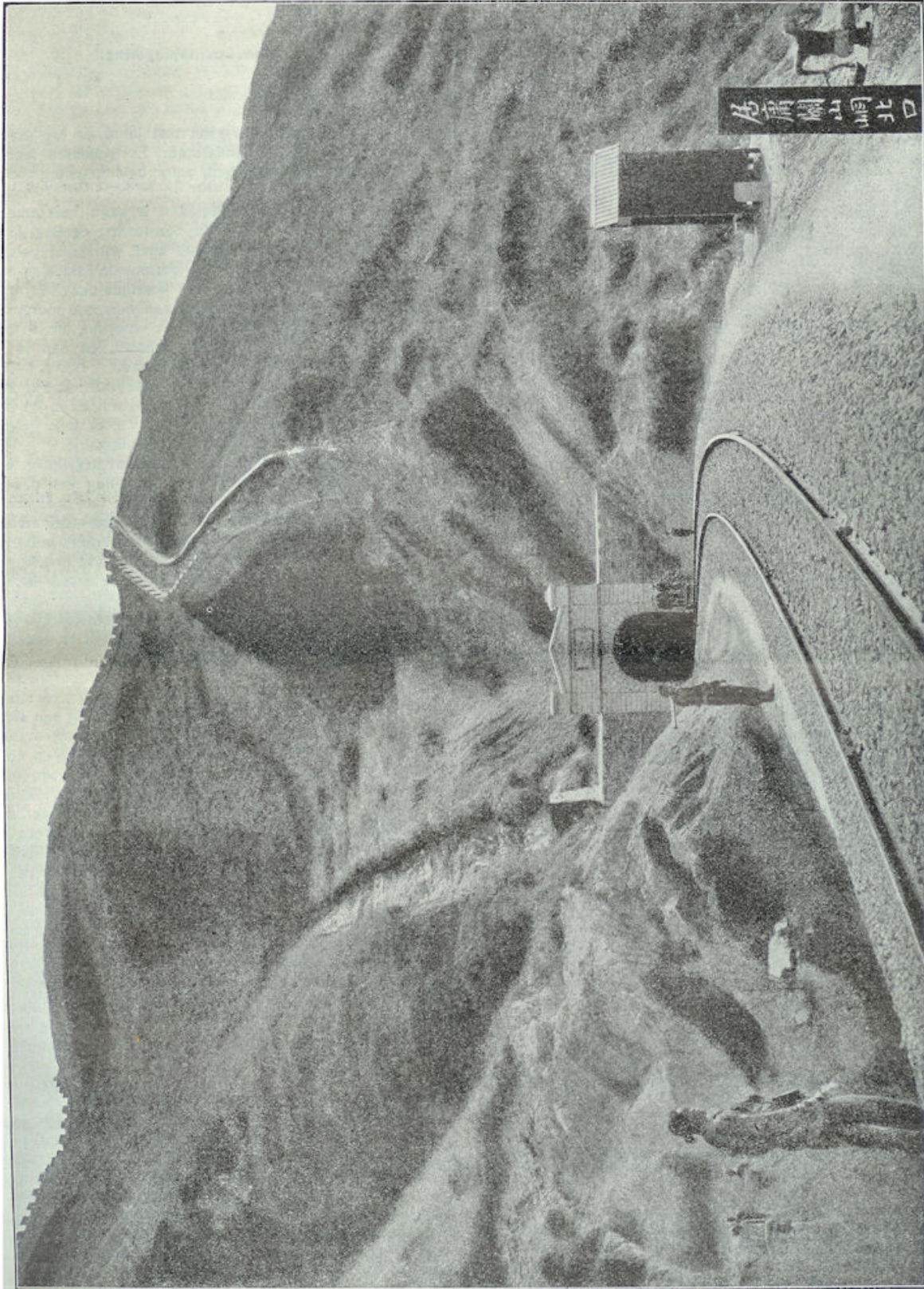
* Nadat dit geschreven was, zijn toch de vreemdelingen lastig gevallen. Er zijn zendelingen en Chineesche Christenen vermoord, o.a. een aantal meisjes, die wegens hun niet misvormde voeten voor Mantsjoes werden gehouden.

Dat laatste deed ook de bekwame ingenieur, die den nieuwen spoorweg heeft gebouwd. Jeme-Tien-Yow ging in 1880 naar Amerika, uitgezonden door de Chineesche regeering. Zijn metgezellen kozen hun studieveld in verschillende wetenschappen; hij was de eenige, die de technische studie aanvaardde, en met zóó goed gevolg, dat hij in 1883 zijn diploma kreeg als ingenieur. Daarna studeerde hij nog verscheiden jaar in Engeland, en trad daarop in zijn vaderland in dienst van de Keizerlijke Noord-Chineesche spoorwegen, welker arbeid toen stond onder de leiding van een Engelschman, C. W. Kinder. Jeme klom van trap tot trap op, streefde de vreemdelingen voorbij, die met hem samenwerkten, en kreeg in 1895 van zijn regeering de opdracht tot het bouwen van den nieuwen spoorweg.

Zeer streefend voor den ingenieur. Maar zeer verantwoordelijk ook was de taak, hem opgelegd. Het gold namelijk de groote proefneming, of China voor dergelijken arbeid de hulp der buitenlanders nog noodig had. De landstreek, waar de weg gelegd moest worden, was niet gemakkelijk. Het eerste deel, van Peking naar het Noorden, gaat door een schoone vlakte, waar het wemelt van kleine dorpen, en waar het landhuis van de overleden keizerinweduwe met zijn dak van keizerlijk-gele pannen schitterend uitkomt tegen het groen van de heuvelen. Weldra wordt dat terrein moeilijker door de rivieren, die van het gebergte komen en in den kleigrond diepe ravijnen hebben uitge-spoeld, waarover bruggen moesten worden gebouwd. En dan komt van Nankow af een gedeelte, waar de spoorweg door het gebergte gaat, en in den pas van Nankow het moeilijkste terrein heeft, waardoor nog in China een spoorweg is gelegd. Daar klimt de bodem in drie uren gaans 600 M. „Hij krijgt het niet klaar,” zeiden de Europeesche ingenieurs, die kennis namen van zijn onderneming; „'t zou voor ons moeilijk genoeg zijn.” En als Jeme-Tien-Yow de landstreek onderzocht, was hij ook geneigd, hun gelijk te geven. Het pad, dat daar over den berg ging, maakte op sommige plaatsen zulke scherpe bochten, dat een slang er den rug zou breken, — gelijk Jeme het uitdrukte. En toch is hij geslaagd! Tunnels zijn geboord, grooter en kleiner; insnijdingen zijn in de rotsen gehakt; schuine hellingen zijn uitgehakt tot ze plaatsruimte lieten voor het leggen van den weg, en op een enkele plaats werd een zigzaglijn gelegd, omdat de hoogte anders te steil werd. De langste tunnel loopt onder den Chineeschen muur door — Oud-China doorboord door Nieuw-China. De muur heeft reeds sedert honderden jaren geen beteekenis meer; de stammen, tegen wier invallen hij gebouwd werd, zijn in den loop der eeuwen onder Chineesche heerschappij gekomen en hebben de Chineesche beschaving aangenomen; de muur is dan ook sedert eeuwen niet meer onderhouden, en op vele plaatsen reeds in puin gestort. En nu laat juist daar China zijn moderne ontwikkeling zien. De langste tunnel, een kwartier gaans ongeveer, werd op geheel nieuwerwetsche wijze gebouwd. Men begon met in het midden een schacht te boren van boven af. Van die schacht af werd naar beide zijden geboord en tegelijk aan de beide einden begonnen, terwijl na voltooiing van den arbeid de loodrechte schacht bleef bestaan als luchtkoker. Al het werk van den spoorweg, die nu ruim veertig uren lang is, werd ontworpen door een staf van Chineesche bouwmeesters; de arbeiders waren eveneens Chineezzen, en het geld voor den bouw werd genomen uit de winst van de Noord-Chineesche spoorwegen, zoodat ook daarbij het Westen niet behoefde mede te werken.

Geen wonder, dat de Chineezzen tevreden zijn. Een van hun bladen wijst met voldoening op twee bijzonderheden. In de eerste plaats, dat de koelies zoo gewillig geweest zijn; waar de patroons gelijk zij Chineezzen waren, behoefden tolken geen dienst te doen, en ontstond geen enkele maal misverstand. En in de tweede plaats is de bouw van den spoorweg verbazend goedkoop geweest. Deze weg door een lastig bergland komt per K.M. nog goedkooper dan de wegen, door buitenlanders aangelegd in de vlakke landen van de Jangtse. „Geen wonder,” zegt het Chineesche blad; „er zijn hier geen ingenieurs geweest, die in huizen van buitenlandsch model moesten wonen, met cementen tennis-

CHINA VOORUIT! Spoorweg en Chineesche muur. Het nieuwste nieuwe en het oudste oude. Oud-China doorboord door Nieuw-China. —

Het Chineseesche opschrift rechts is een reclamebord. Het beteekent: „Woont bij den Noordelijken ingang van den Yung-Kwan-Shan-tunnel.” Wie daar woont, staat zeker aan den anderen kant.

banen, ijsmachines en vorstelijke salarissen nog vóór ze iets hadden verricht. Er waren geen tolken, om met de leveranciers te twisten, processen te maken voor de gerechtshoven en in korten tijd een fortuin binnen te halen. De leveranciers konden rechtstreeks met de ingenieurs onderhandelen, en geen twisten ontstonden. En nu hebben de cijfers getoond, dat onze eigen ingenieurs de grondstoffen veel goedkoper konden krijgen dan de vreemdelingen, en beter wisten waar zij ze moesten halen. Niemand zocht hier zijn eigen voordeel; allen begrepen, dat de koelies tot ons eigen volk behoorden, al waren ze koelies, en dat de ambtenaren mannen waren, door de regering aangesteld. Zoo moest het werk wel vlotten zonder eenigen tegenspoed."

China is ontwaakt. Tien jaar geleden had niemand verwacht, dat zulke werken door enkel Chineezers zouden kunnen worden uitgevoerd. Laten we niet vergeten, dat de Chinees bekwaam is, en in staat alle dingen even goed en misschien beter te leeren dan een Europeaan, zoodra hij maar de gelegenheid heeft. Nog dezer dagen zagen we een Indisch wit heerenpak, door een Chineesch kleermaker gemaakt en door een Chineesche wasscherij gewasschen en gestreken, en we wisten niet, welk van de twee bewerkingen we het meest zouden bewonderen. En die bewondering werd tot verbazing, toen ons werd meegedeeld, dat het pak het derde deel kostte van wat het hier in Den Haag kosten moest bij een uitrusting voor Indië.

Het gele gevaar? Ja, in dien zin, dat de Chinees, zoodra hij wil, alle Europeesche goederen even goed en veel goedkoper levert dan de Europeaan en de Amerikaan, en dat China, als het aan het Westen gelijk geworden is, de arbeidsmarkt gaat bederven. De handel vraagt naar lage inkoopsprijzen bij goede waar; als de Chinees die kan verschaffen, moet de Europeesche werker trachten te concurreeren. En dat is onmogelijk; van een Chineesch loon kan geen Europeaan leven. Bloei van de Chineesche nijverheid heeft dus werkeloosheid in Europa ten gevolge. Zoover is het echter nog niet. Maar dit gevaar dreigt. Dat leert ook de spoorweg, die onder den Chineesch muur doorgaat, en Peking met Rusland verbindt!

A. L.

VRAGENBUS.

R. te D. — Dat in 'nzen tijd van spoortreinen, auto's en aeroplanen ook de paarden wel eens zenuwachtig worden, is geen wonder; 't beste middel is, volgens een paardenkenner, de dieren langzaam, met goede woorden, zonder gebruik van de zweep, aan de hun vreemde en daarom verschrikkende geluiden te wennen; dan wordt de gewoonte ook hun weldra tot een tweede natuur. Een afdoend geneesmiddel tegen het door u beschreven geval van „neurasthenie hippique," kunnen wij u helaas niet verraden!

D. v. d. Pl. te R. — *Winterhanden* treden bij vele menschen op, zoodra het koude jaargetijde begint. Een goed huismiddel is het binden van een uienschijfje op de pijnlijke plekken gedurende den nacht. Ook het inwrijven van ossengal helpt dikwijls. Glycerine en vaseline helpen daarentegen niet veel, tenminste niet op den duur. In homoeopathische apotheken is een zalf verkrijgbaar, unguentum oxygenatum, die door velen geroemd wordt. Zij moet echter versch zijn om werkzaam te zijn. Nu hebt u de keus!

Zij, die geregeld elken winter aan dit euvel lijden, doen goed, de volgende *voorbehoedmiddelen* reeds in het warme jaargetijde aan te wenden: inwrijven met kamferspiritus of petroleumether, en het nemen van koude handbaden.

BRIEVEN UIT WONDERLAND.

Een Luchtspiegeling.

Waarde Vriend!

Ik blijf nog maar voortgaan met je af en toe een brief te zenden uit mijn Wonderland. Er gebeuren hier telkens zulke wonderlijke dingen, dat je belangstelling voortdurend gewekt wordt.

Zoo zit ik een poosje geleden in mijn huiskamer en zie daar opeens een *fata morgana*, een luchtspiegeling. Wat dacht je dat ik zag? Een landschap met wuivende palmboomen rondom een frissche bron, waar vermoeide kameelen neerlagen en reizigers zich verkwikten met heerlijke tadelts? Ja, zoo lees je immers in een beschrijving van een *fata morgana*, en je denkt aan de arme zwervers in de woestijn, die al dat moois aanschouwen en er zich heen haasten, en dan is het weg, verdwenen, alsof het nooit bestaan had.

Neen, hoor, ik zag geen bloeiende oase; ik zag enkel het achtereind van een dak van blauwe pannen, en op het einde een paaltje, een tempeltje, zeiden we in mijn jeugd. Dat woord zal wel verbasterd zijn uit 't endpaaltje.

Nu lach je om mijn *fata morgana*. Dat begrijp ik, want wie ziet nu in een „verheven" luchtspiegeling een dak met een tempeltje! En toch is er tusschen die *fata morgana* van de woestijn uit het boek van wie-was-het-ook-weer en mijn *fata morgana* van het dak van mijn overbuurman volstrekt geen verschil in oorsprong en ontstaan, en wat ik zag, wil ik je vertellen; dan begrijp je meteen, hoe de *mooie* luchtspiegelingen ontstaan.

Zooals ik zei, ik keek toevallig het venster uit. Het dak, waarop ik nog nooit gelet had, is een vijf en twintig meter van mij verwijderd, ten N. van me. Rechts naast het dak staat op den muur de schoorsteen van buurmans keuken. Buurvrouw was bezig aan het middagmaal; ze stookte het vuur goed op, en uit den schoorsteen steeg een kolom van rook en warme lucht. Nu moet je nog weten, dat de wind, gelijk zoo dikwijls dezen zomer, Noord was en nog al fel. Als je het geval je goed voorstelt, dan begrijp je, dat die warme lucht tusschen het dak en mij doorging. En daar had je 't. Eensklaps zag ik tegen de witte avondlucht, ongeveer een meter boven het dak, den omtrek van nog een dak met het tempeltje er op. Dat dak was blauw, wat lichter dan het oorspronkelijke, en de omtrekken waren minder scherp. Ik riep mijn huisgenooten. Jawel, een *fata morgana* in 't klein. Het verschijnsel stond niet vast; het verdween, als de wind den rook een anderen kant opjoeg, maar het kwam telkens weer terug, zóólang tot buurvrouws fornuis zijn dienst had gedaan en de kolen in den doofpot gingen. Maar ik zei bij mezelf: mijn *fata morgana* gaat niet in den doofpot!

Ik wil er nog even bijvoegen, dat ik een oogenblik opzettelijk zóó ben gaan staan, dat ik het dak niet kon zien en de luchtspiegeling wel. Toen had ik hetzelfde bereikt als de Arabier in de woestijn.

En nu moeten we natuurlijk weten, wie de reus was, die het dak zoo maar even een meter oplichtte. Dat was weer niemand anders dan de groote tovenaars, de lichtstraal, over wien ik je een paar jaar geleden meer vertelde. Die lichtstraal is rechtvaardig, genegen tot recht, meer dan eenig ander ding. Lijnrecht zeggen de menschen, lichtrecht moesten ze zeggen. Als je weten wilt, of een lat recht is, dan kijk je er langs, want dat de lichtstraal rechtuit gaat, dat weet je. Al komt hij — je weet dat het een stoot is van het eene aetherdeeltje tegen het andere — al komt hij van de zon vandaan tot de aarde, hij wijkt niet van zijn weg. Ja, al is hij ook jaren onderweg, gelijk het licht, dat van de vaste sterren komt, toch dwaalt hij nooit van 't rechte pad. Maar — dan moet hij in zijn element wezen, in zijn aether, die zich uitstrekt